
Det kongelige Justis- og beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref
14/808-LKR

Vår ref

Dato
12. september 2014

HØRING – RAPPORT FRA ARBEIDSGRUPPE SOM HAR GJENNOMGÅTT REGELVERK, ORGANISERING OG BEHANDLING AV BARNEBORTFØRINGSSAKER I NORGE

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 14. mai og 23. juni 2014.

Fylkesnemndene vil med dette gi sin kommentar til høringsnotatet. Fylkesnemndene er et domstolslignende forvaltningsorgan som fatter tvangsvedtak i barnevernssaker med hjemmel i barnevernloven og i saker overfor rusmiddelavhengige med hjemmel i helse- og omsorgstjenesteloven.

Foruten en generell kommentar, har fylkesnemndene valgt å konsentrere sine kommentarer til de forslag som berører eller direkte omhandler fylkesnemndenes arbeidsfelt.

Generelt

Arbeidsgruppen uttaler at dens vurderinger og forslag bygger på et ønske om å se og styrke barnets stilling i en barne bortføringssak. Fylkesnemndene vil understreke viktigheten av at det grunnleggende hensyn til barnets beste, jf. FNs barnekonvensjon artikkel 3, sikres best mulig, også i så kompliserte saker som internasjonal barne bortføring. Både Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) og barnekonvensjonen er inkorporert i norsk rett med forrang foran øvrige lover. Langt på vei er Haag-konvensjonen om internasjonal barne bortføring fra 1980, som Norge har sluttet seg til, i samsvar med barns rettigheter etter barnekonvensjonen. Men Haag-konvensjonen 1996, med internasjonal-privatrettslige regler som gjelder beskyttelse av barn, utfyller og forsterker Haagkonvensjonen 1980 på flere punkter. Denne konvensjonen er ikke tiltrådt av Norge. I likhet med arbeidsgruppen vil fylkesnemndene anbefale at Norge også tiltrer Haagkonvensjonen 1996. Fylkesnemndene mener at norsk tilslutning til Haagkonvensjonen 1996 er en naturlig følge av Norges forpliktelser etter barnekonvensjonen.

Hensynet til rask saksbehandling både i Justisdepartementet, som sentralmyndighet, og i domstolene er særlig viktig i barne bortføringssaker. Norske domstoler oppfyller ikke målsettingen i Haagkonvensjonen 1980 om at sakene skal avgjøres innen seks uker. Arbeidsgruppen problematiserer hvorvidt dette burde være et argument for å sentralisere jurisdiksjonen for denne sakstypen slik at bare en tingrett har ansvaret for å behandle barne bortføringssaker i Norge. Fylkesnemndene deler arbeidsgruppens konklusjon om at en sentralisering av jurisdiksjonen vil bli en mer tungvint og kostbar ordning enn dagens system, særlig hensett til de store geografiske avstandene i Norge.

Fylkesnemndene vil for øvrig vise til at regjeringen Solberg i sin politiske plattform (Sundvolden-erklæringen) har uttalt at det skal utredes særdomstoler for saker knyttet til barn og unge. Fylkesnemndene vil anbefale at man i en slik utredning også vurderer om barne bortføringssaker bør falle inn under slike eventuelle særdomstolars arbeidsfelt.

Fylkesnemndene har også merket seg at arbeidsgruppen tar til orde for å tilby mekling i større grad enn det gjøres i dag ved å etablere en ny meklingsordning. Fylkesnemndene er enig i formålet bak forslaget: at saker kan løses raskere og resultere i bedre og mer langsiktige løsninger for både barnet og foreldrene. Fylkesnemndene vil samtidig vektlegge hvor viktig det er at meklerne hele tiden har det konkrete barnets beste for øyet, om nødvendig på bekostning av at en avtalefestet løsning blir inngått. Det vises i den forbindelse til eksempler fra foreldretvistsaker (barnefordelingssaker) hvor målet om å oppnå enighet mellom foreldrene synes å ha vært viktigere enn hva som var best for de berørte barn i de konkrete sakene.

Forslag til endringer i barnevernloven

- 1. Forbud mot at foreldrene kan reise utenlands med barnet etter at det er truffet midlertidig vedtak i en akutt situasjon, jf. barnevernloven § 4-6 første og annet ledd og foreløpig vedtak etter barnevernloven (bvl.) § 4-9 eller § 4-25.*

I rapportens pkt 6.7.3 er det redegjort for når det i dag er ulovlig for en av eller begge foreldrene å ta med seg et barn ut av landet i de tilfellene hvor det foreligger vedtak etter barnevernloven. Fylkesnemndene stiller spørsmål ved om denne gjengivelsen av gjeldende rett er korrekt og viser i den forbindelse til Høyesteretts kjennelse inntatt i Rt 2013 s 59, hvor retten kom til at det ikke var straffbart for foreldre å ta med seg barn ut av landet som var akutt plassert i medhold av barnevernloven § 4-6. Høyesterett gav videre uttrykk for at handlingen bare omfattes av straffeloven § 216 når det foreligger en omsorgsovertakelse etter barnevernloven §§ 4-12 eller 4-8 annet ledd.

I gjeldende rettsstilstand er det en ulikhet mellom barnelovens regler og barnevernloven når det gjelder flytting til utlandet. Etter barneloven § 40 annet ledd er det forbud mot utenlandsflytting av barn under en pågående foreldretvist om foreldreansvar. I henhold til barnevernloven kan imidlertid foreldre med foreldreansvar lovlig flytte fra Norge med barnet frem til det er truffet eventuelt vedtak om omsorgsovertakelse. Dette gjelder selv om barneverntjenesten har innledet sak med sikte på omsorgsovertakelse.

Fylkesnemndene deler arbeidsgruppens vurdering av at hensynet til å beskytte barnet eller barna som regel vil være like fremtredende under barneverntjenestens forberedelse av omsorgsovertakelse som ved en privatrettslig foreldretvist om hvor barna skal bo m.m.

Fylkesnemndene slutter seg derfor, både av hensyn til de involverte barns beste og hensynet til mest mulig likhet mellom barneloven og barnevernloven på dette punkt, til arbeidsgruppens forslag om at det innføres et forbud mot å reise utenlands med barnet om det er truffet et midlertidig vedtak i en akutt situasjon, i medhold av en av barnevernlovens akuttbestemmelser. Arbeidsgruppen knytter imidlertid også den betingelse til forbudet at barneverntjenesten må ha fulgt opp akuttvedtaket med å ha fremmet begjæring om aktuelle tiltak til fylkesnemnda. Etter fylkesnemndenes vurdering bør forbudet inntre umiddelbart gjennom det midlertidige vedtaket. Det kan gå flere uker etter dette før barneverntjenesten har ferdigstilt eventuell begjæring til fylkesnemnda, og det er vanskelig å se hva som begrunner at foreldrene i denne akutt situasjonen lovlig skal kunne ta med seg barnet utenlands. I og med akuttvedtaket er barnet midlertidig under barnevernets faktiske omsorg. Om barneverntjenesten så ikke fremmer noen begjæring til fylkesnemnda innen lovens frister, faller akuttvedtaket bort, og foreldre og barn kan om det er ønskelig flytte lovlig utenlands.

I lys av forannevnte kjennelse bør det vurderes om det også er nødvendig å endre loven for å sørge for at vedtak i medhold av barnevernloven §§ 4-8 første ledd (flytteforbud) og 4-24 (plassering av ungdom med alvorlige atferdsvansker) omfattes av forbudet mot å flytte utenlands.

- 2. Ny lovregel om at fylkesnemndas vedtak skal gjelde for ett år av gangen i tilfeller hvor det er grunn til å tro at barnet er bortført til utlandet.*

I henhold til barnevernloven § 4-13 faller fylkesnemndas vedtak om omsorgsovertakelse bort om det ikke er iverksatt innen seks uker fra vedtakstidspunktet. Om vedtaket faller bort, vil et utenlandsopphold for angjeldende barn, iverksatt for å unndra seg mulig omsorgsovertakelse, ikke lenger være ulovlig etter norsk rett. Dermed kan det heller ikke kreves tilbakelevering etter Haagkonvensjonen 1980. Det vil være nødvendig å fatte nytt vedtak om omsorgsovertakelse hver sjette uke inntil barnet eventuelt kommer tilbake til Norge.

På denne bakgrunn støtter fylkesnemndene forslaget fra arbeidsgruppen om å lovfeste at fristen for å iverksette fylkesnemndas vedtak om omsorgsovertakelse kan løpe ett år om det er grunn til å tro at barnet er bortført til utlandet. Fylkesnemndene er også enig i at det bør settes som vilkår for at ett års fristen skal utløses at barneverntjenesten formelt har igangsatt en barnebortføringssak.

- 3. Utvidet varslingsplikt for barnevernet når barnet bortføres fra barneverntjenestens omsorg i Norge.*

Arbeidsgruppen foreslår at det lovfestes en plikt for den lokale norske barneverntjenesten til å varsle lokale myndigheter v/barneverntjenesten i mottakerlandet, når et barn er bortført fra barneverntjenestens omsorg i Norge, samt be om bistand til å sjekke barnets situasjon. Dette vil gjelde barn som i Norge befant seg i en situasjon som ga grunnlag for omsorgsovertakelse

eller andre tiltak fra barneverntjenestens side. Det vil være grunn til ytterligere alvorlig bekymring for disse barns situasjon om de blir bortført til utlandet.

Dette forslaget berører ikke direkte fylkesnemndenes arbeid, men angår barn som kan ha fått sin omsorgssituasjon bestemt gjennom et fylkesnemndsvedtak. Fylkesnemndene støtter forslaget og finner grunn til å stille spørsmål ved at denne ordningen ikke for lengst er lovfestet eller etablert praksis.

Med hilsen

Pernille Pettersen Smith
direktør

Geir Kjell Andersland
Arild Riege